

El Comerç Just, un moviment global amb arrels locals

Giorgio Dal Fiume – President de WFTO-Europa

Després de més de 50 anys d'existència, el Comerç Just segueix consolidant-se any rere any com un moviment global present arreu del món, des de Nova Zelanda fins al Japó, des d'Amèrica del Nord fins a Europa i, per descomptat, des d'Àsia fins a Àfrica i Llatinoamèrica. Un moviment conjunt que reuneix actors i iniciatives diverses (organitzacions productores, importadores, de distribució i venda final), nombrosos productes i un actiu diàleg intern que busca reforçar la sempre complicada coherència, ampliant i consolidant a diari nous contactes i relacions. I, el més important, que busca cada dia augmentar els seus impactes positius, incrementant el seu mercat sense perdre, per això, la seva sòlida coherència amb els criteris i objectius que el caracteritzen. Metes, doncs, que no es limiten a "guanyar més mercat per a les i els productors i organitzacions de Comerç Just", sinó que persegueixen un canvi social profund tant en l'àmbit productiu com en el del consum, mostrant així que és possible comerciar, fer negocis i obtenir ingressos sense necessitat d'expressar ni explotar les persones ni el medi ambient.

Però un moviment tan estès i articulat, en contacte diari a la vegada que interpel·lat pel món empresarial, les administracions públiques, els *mass media* o les i els consumidors, ha de poder donar respostes clares a preguntes com: ¿qui parla en nom del Comerç Just? ¿Qui el representa? ¿Pot el Comerç Just ser una resposta també en temps de crisi econòmica, o no és més que un "bon complement" únicament en i per a les èpoques de bonança? Interrogants aquests que formen part intrínseca del moviment per un Comerç Just, i que cada vegada apareixent més recurrentment.

El Comerç Just està actualment centrat en trobar solucions a algunes problemàtiques internes importants: certificació, vincles amb l'economia social i solidària, com ampliar el mercat de l'artesanía, etc. Tot això en un context en el qual, especialment a Europa i en els països occidentals, la crisi econòmica està provocant greus problemes per a algunes organitzacions de Comerç Just i, a partir d'aquestes, per al moviment en el seu conjunt. I, tanmateix, en la meua opinió, el moviment global del Comerç Just pot estar orgullós del que ha aconseguit en l'última dècada, i no només per raons econòmiques.

Per una banda, i malgrat trobar-nos immersos en la pitjor crisi econòmica (per als països occidentals) des de la Segona Guerra Mundial, el Comerç Just segueix mantenint la seva tendència

creixent, amb un increment aproximat de les vendes del 15% a nivell mundial entre 2009 i 2010. D'altra banda, el moviment és cada cop més actiu pel que fa a la feina en xarxa, l'autoregulació i la defensa del sector a escala estatal, regional i mundial. Aquest és el cas de la Coordinadora Estatal de Comerç Just (CECJ) i d'altres plataformes estatals similars, així com, a nivell internacional, de l'Organització Mundial del Comerç Just (WFTO), actualment l'única xarxa global capaç de representar i parlar en nom del Comerç Just des de la diversitat d'actors que la componen (productors, importadores, botigues).

Aquestes entitats constitueixen la veritable veu del Comerç Just i són les encarregades de representar i dotar el moviment de certa orientació estratègica des de la complexitat que el caracteritza. Per exemple, davant la necessitat d'incrementar la confiança en el Comerç Just per part de les i els consumidors i institucions, aquestes plataformes i xarxes centren gran part del seu esforç en ampliar i consolidar les relacions entre el Comerç Just i altres factors rellevants en els àmbits polític, educatiu i institucional. Aquesta visió estratègica, treball en xarxa i col·laboració amb altres àmbits i actors que caracteritzen aquestes plataformes, entre elles la CECJ, representa, segons la meua opinió, la principal motivació per llançar-nos de ple a la lectura d'aquest Informe anual, la principal i més representativa publicació del Comerç Just espanyol, de la seva realitat i principals activitats.

Després de dècades dedicades a consolidar el moviment i a mostrar que el Comerç Just no és un somni, sinó una alternativa concreta per a un món millor, i després de molts estudis i investigacions independents elaborades per universitats i difoses per mitjans de comunicació (una espècie de "certificació pública" de cara als consumidors i a les institucions locals i globals), l'evident impacte positiu d'aquesta forma alternativa de comerciar per a les regions més empobrides del món és reconeguda per múltiples institucions internacionals, començant per la Comissió i el Parlament Europeus. WFTO i Fairtrade International estimen que 1,2 milions de productors treballen i comercien actualment amb criteris justos, la qual cosa dona una xifra total d'aproximadament 30 milions de persones que es veuen beneficiades directament o indirecta pels efectes del Comerç Just, un sector que mou avui dia 5.000 milions d'euros.

Aquestes dades haurien d'ajudar-nos a no oblidar que el Comerç just és, abans de tot, un assumpte econòmic desenvolupat per actors econòmics. Encara que adoptin formes associatives, cooperatives o de qualsevol tipus, aquestes organitzacions són emprenedors socials que duen a terme una activitat econòmica. Així doncs, ni es tracta de caritat, ni els seus objectius es limiten simplement a augmentar la seva quota de mercat. El Comerç Just va néixer i segueix treballant avui amb un objectiu més ambiciós: canviar les regles econòmiques i els comportaments socials en favor de la justícia econòmica i d'un model de producció i consum més sostenible. D'aquí que la visió estratègica del moviment no es restringeixi a la venda de productes (per molt que aquesta activitat sigui prioritària, especialment en moments de crisi com l'actual, atès que la qualitat de

vida de les i els productors depèn en gran mesura de l'evolució d'aquestes vendes), sinó que es dirigeixi també a incidir en les pautes de consum responsable de la societat i en les polítiques públiques.

La conseqüència d'aquesta complexitat és evident: el Comerç Just apareix i es proposa a sí mateix com un cas concret que mostra la possibilitat d'imaginar i aplicar una sortida alternativa a l'actual crisi econòmica. Una sortida que no sacrifiqui els drets socials i laborals ni el medi ambient a favor de les "regles de mercat". Una sortida alternativa a la que s'està plantejant des dels nostres Parlaments i institucions.

Al contrari, el Comerç Just mostra que una bateria de criteris i drets socials i laborals destinats a defensar el benestar social i a evitar competències deslleials des del mercat constitueix una possibilitat i una oportunitat concreta i real d'aprofitar l'actual "crisi" per canviar la realitat econòmica i comercial en què vivim, ¿Impossible? Recentment la UNCTAD (Conferència de Nacions Unides per al Comerç i el Desenvolupament) feia una crida per adoptar conjuntament normes i regles com assegurar preus assequibles per als productes bàsics que evitin que la competència i les dinàmiques de mercat poguessin situar els salaris per sota del mínim de la subsistència. ¡Això es diu Comerç Just!

De la mateixa manera, el problema del canvi climàtic persisteix, pitjor fins i tot que abans, recordant-nos constantment que aquest sistema econòmic no té futur si no es porten a terme, urgentment, canvis profunds. Canvis com desenvolupar i aplicar un conjunt de normes vinculants, de principis comuns a escala mundial, un sistema d' "incentius i càstigs econòmics", o establir un "control social" efectiu sobre la producció industrial i el comerç internacional. Qui és 'realista' i qui el 'somiador'?

Moltes vegades ens pot fer l'efecte que el món, els nostres mons en els seus diferents àmbits locals i globals són immutables, que ningú té prou poder per poder corregir el que està malament a nivell econòmic i social. Crec que aquest Informe anual que ara tenim a les mans és la millor manera de mostrar que això no és així. En ell s'hi recullen exemples d'allò que sí es fa per canviar la situació actual, dels enormes desafiaments als quals ens enfrontem, de les iniciatives dutes a terme per fer-los front amb èxit, d'algunes fites que encara tenim pendents d'assolir tant els qui treballem en el Comerç Just com totes aquelles persones que lluiten per un món millor.

I aquest Informe també ens ajuda a tenir presents als qui formen part de nosaltres i de la nostra quotidianitat, les veus, les necessitats i les esperances d'aquella *altra part* de la població mundial. Aquella *part* que normalment veiem des de la distància, només sota la seva condició de migrants, de refugiats o simplement de persones que es desplacen d'un país a un altre (i moltes vegades "a qualsevol que no sigui el nostre"...). Persones en gran mesura representades en la figura de les i els petits productors i treballadors empobrits i sense veu, en les milers

d'organitzacions de base que constitueixen els veritables fonaments del Comerç Just, però la realitat dels quals gairebé mai no es fa visible ni escolta aquí en el nostre "primer món".

Coordinadora Estatal de Comercio Justo
C/ Santísima Trinidad, 30 1º 8 28010 Madrid
91 299 38 60 estudios@comerciojusto.org
www.comerciojusto.org